

EMOCE

“teorie”

TEORIE EMOCÍ

- Teoretické modely řeší vzájemné vztahy mezi kognitivními, prožitkovými, fyziologickými a behaviorálními složkami emocí.
- Dva pohledy:
  - psychosomatická odezva na významné vnější podněty
  - citové prožitky jsou výsledkem vnitřního duševního dění

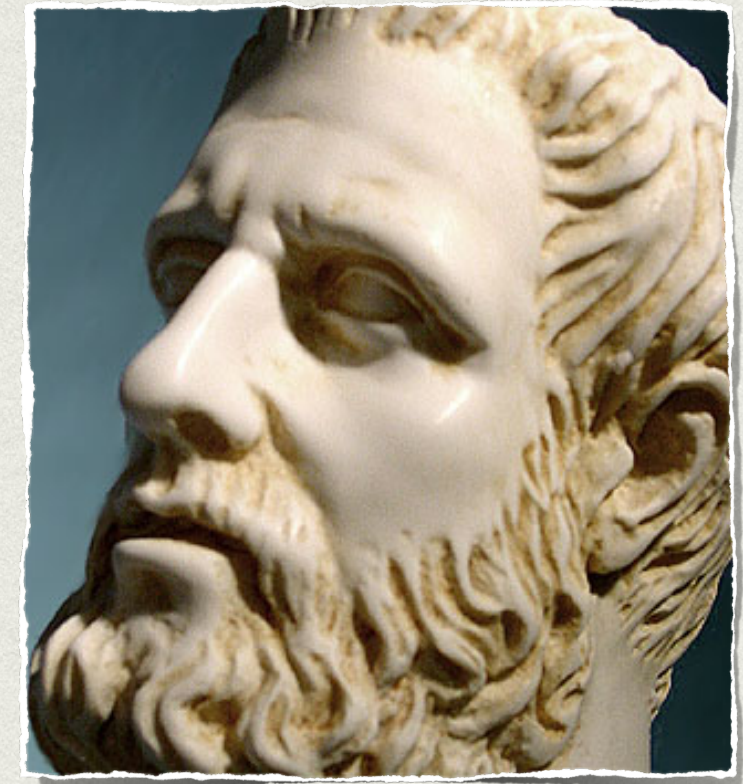
KONCEPCE

- **FYZIOLOGICKÉ**
- **KOGNITIVNÍ**
- **EVOLUČNÍ**
- **PSYCHODYNAMICKÉ**
- **SOMATICKÉ**
- **SITUAČNÍ**
- **NEUROBIOLOGICKÉ**

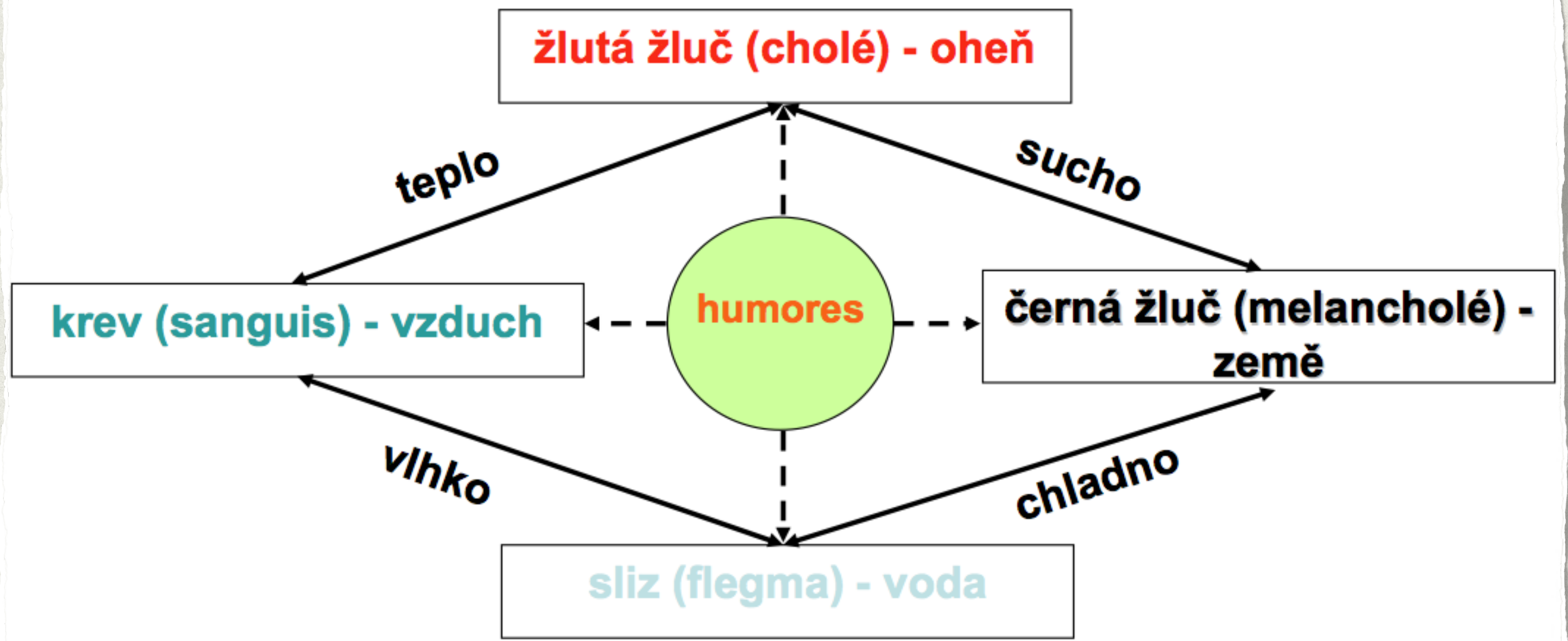
FYZIOLOGICKÉ TEORIE EMOCÍ

- HIPPOKRATES (460 - 377 PŘ.N.L.)
- GALENOS (129 - 200 NEBO 216)

Pojetí nemoci jakožto nerovnováhy čtyř
základních tělesných šťáv: černé žluče (melos),
žluté žluče (chole), krve (sanguis) a slizu (flegma)
... a byly identifikovány čtyřmi základními živly
(voda, země, vzduch, oheň).

HUMORÁLNÍ NAUKA

- **Flegmatik** - stabilní introvert

Je obezřetný, rozvážný, spolehlivý, smířlivý, mírumilovný, vyrovnaný, klidný, lhostejný, umí se ovládat.

- **Cholerik** - labilní extrovert

Je nedůtklivý, neklidný, útočný, vznětlivý, vrtkavý, impulzivní, spolehlivý a stálý ve svých názorech a životních hodnotách.

- **Sangvinik** - stabilní extrovert

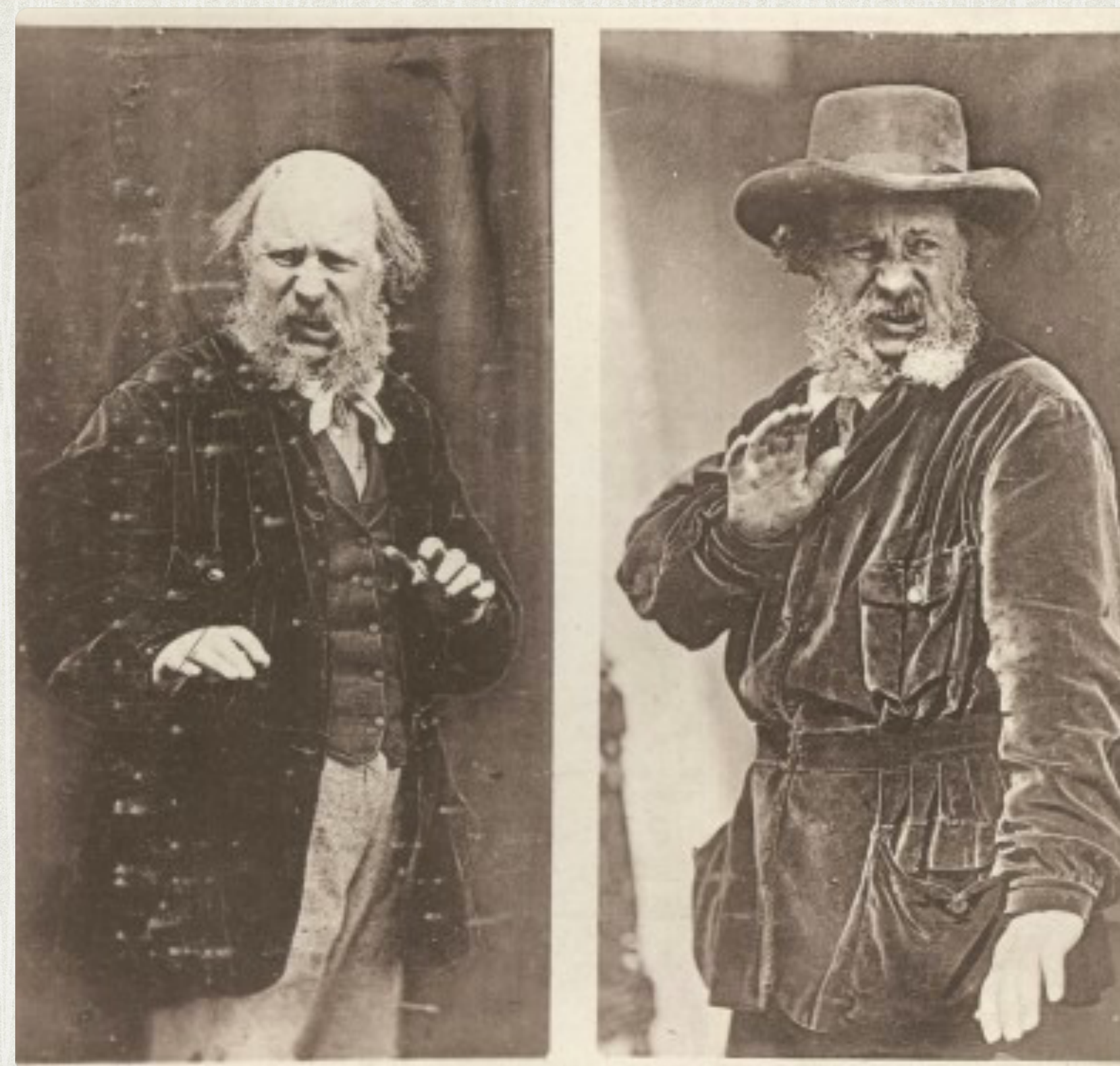
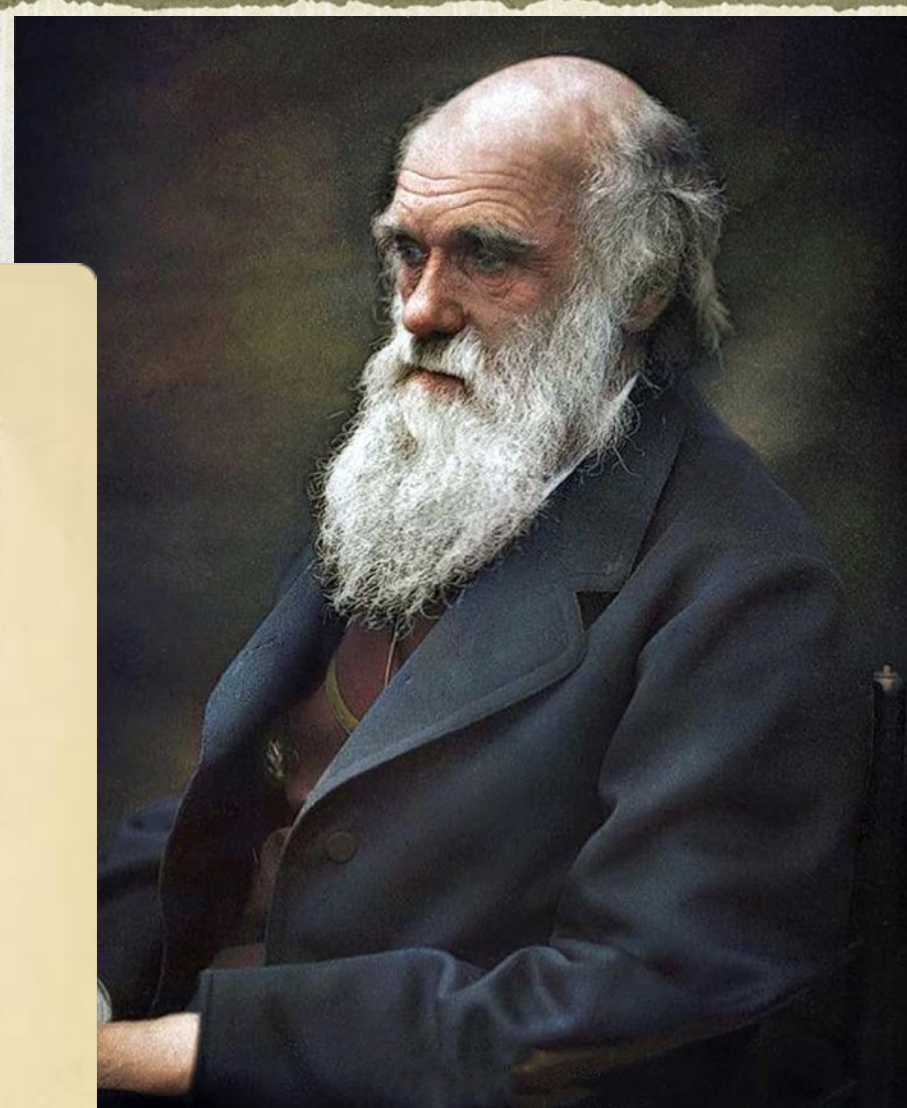
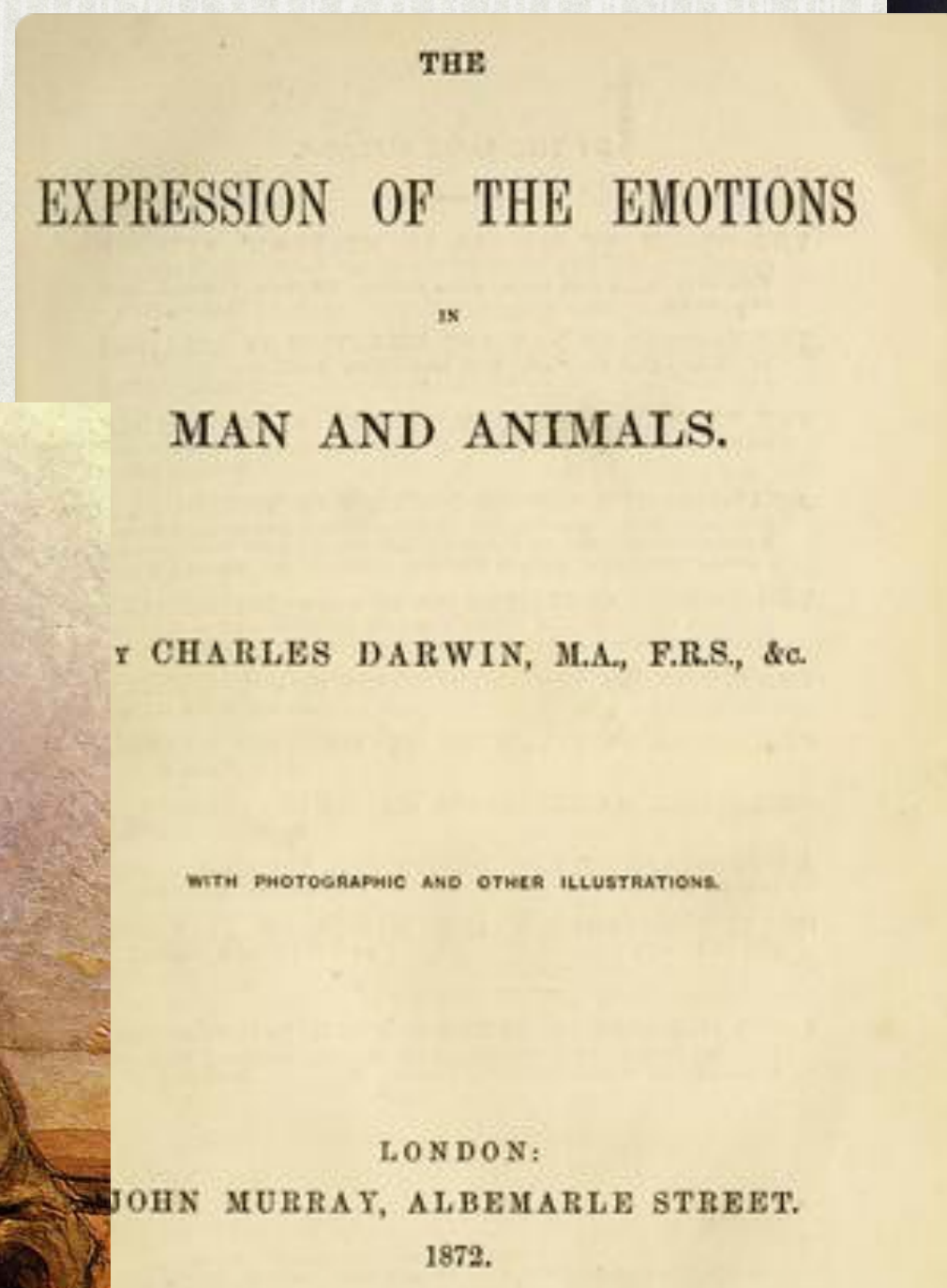
Je společenský, přístupný, činorodý, veselý, bezstarostný, živě reagující, nenucený, čilý, hovorný a optimista.

- **Melancholik** - labilní introvert

Je tichý, přecitlivělý, nespolečenský, vážný, rezervovaný, pesimistický, rigidní, úzkostlivý a plachý.

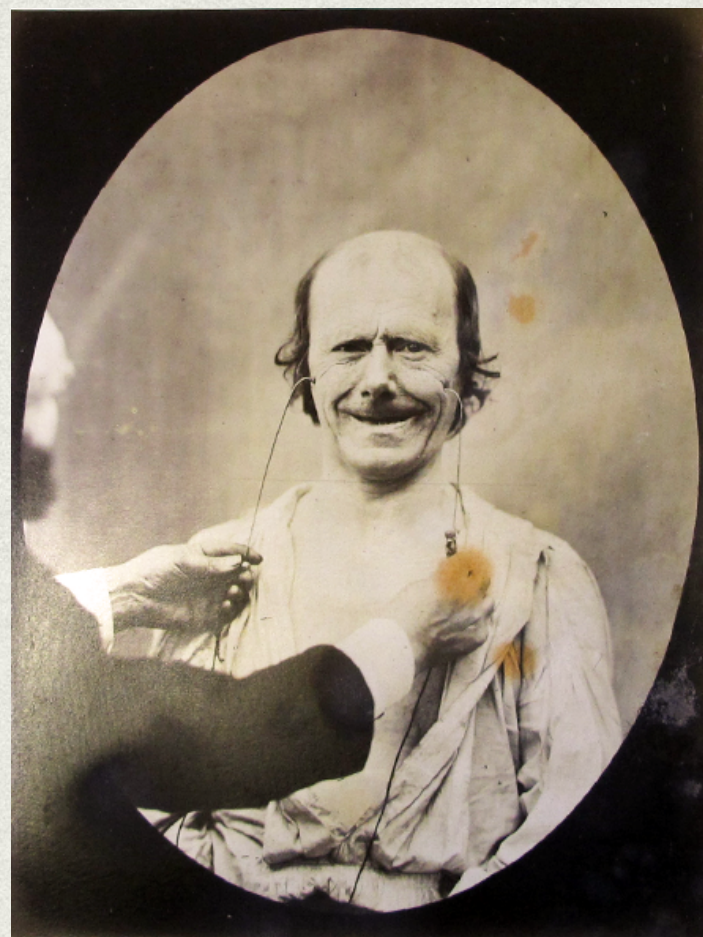

VÝRAZ EMOCÍ U ČLOVĚKA A ZVÍŘAT

CHARLES ROBERT DARVIN

“pan Rejlander s úspěchem simulující znechucení”

smích

pláč od smutku

překvapení

poloviny obličeje
pláč / smích

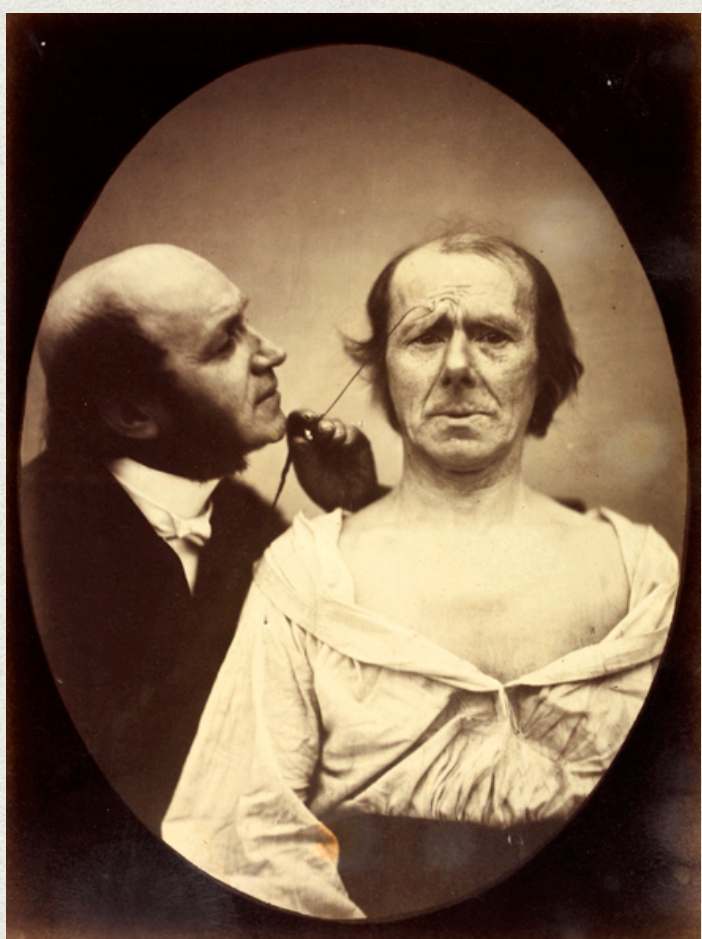
agonie strachu

agonie mučení
a strach

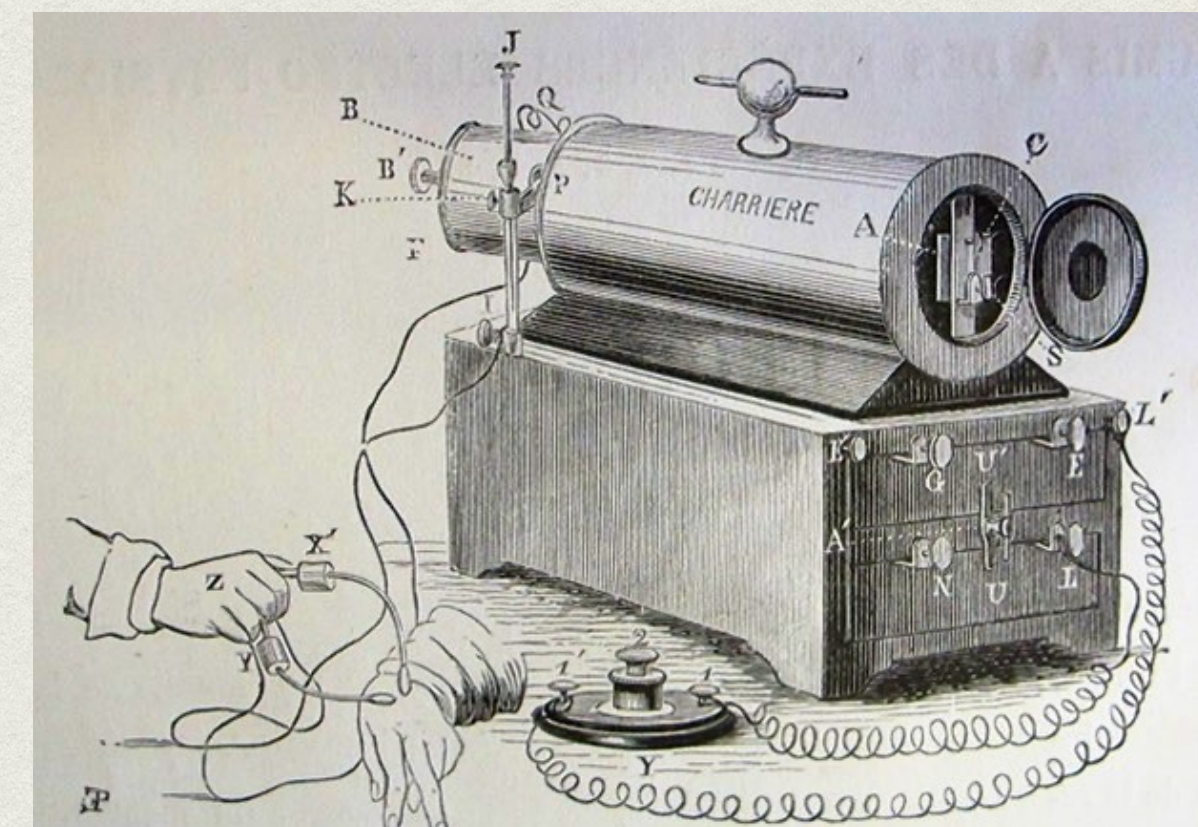
smutek a
zoufalství

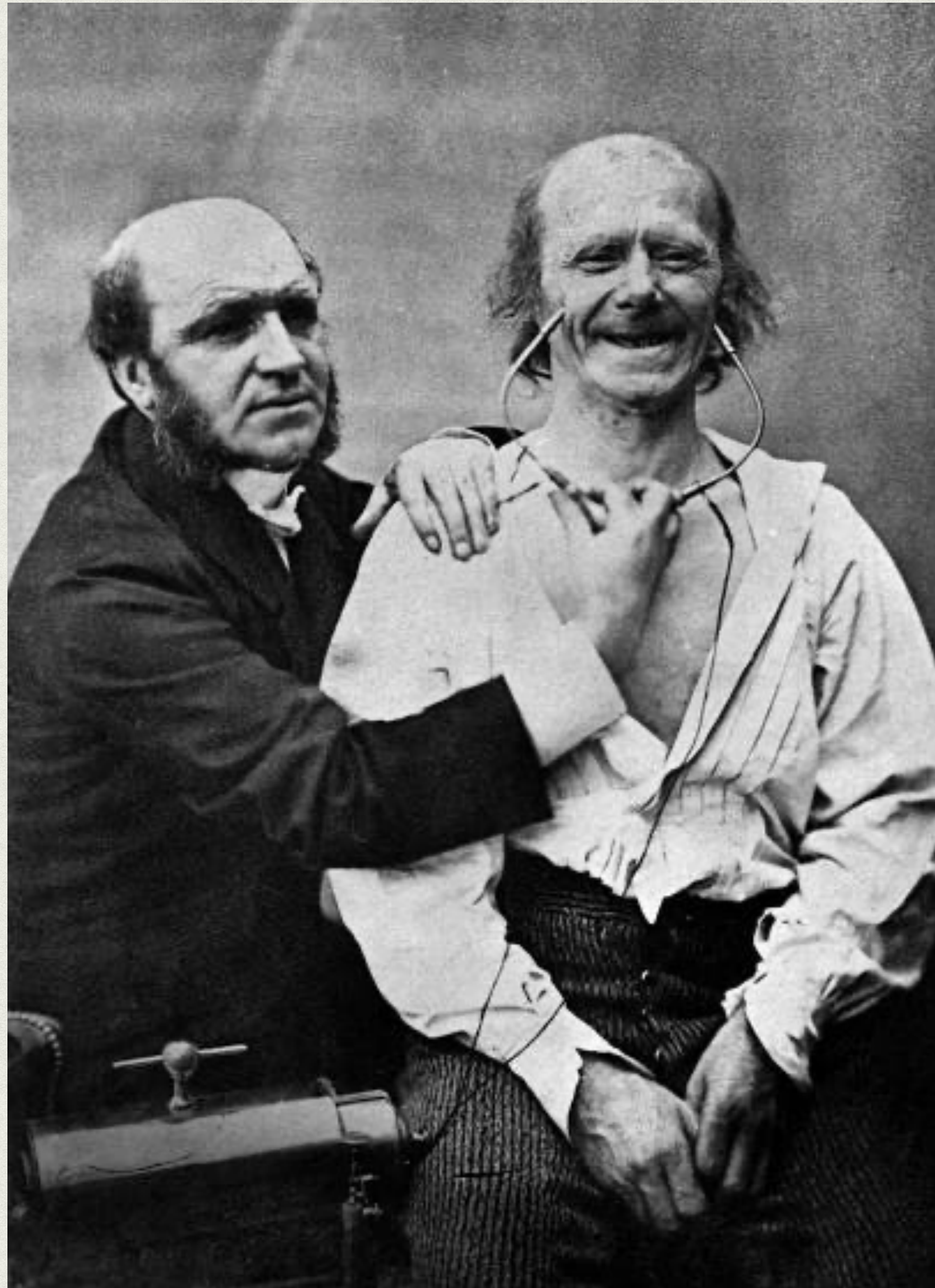
utrpení

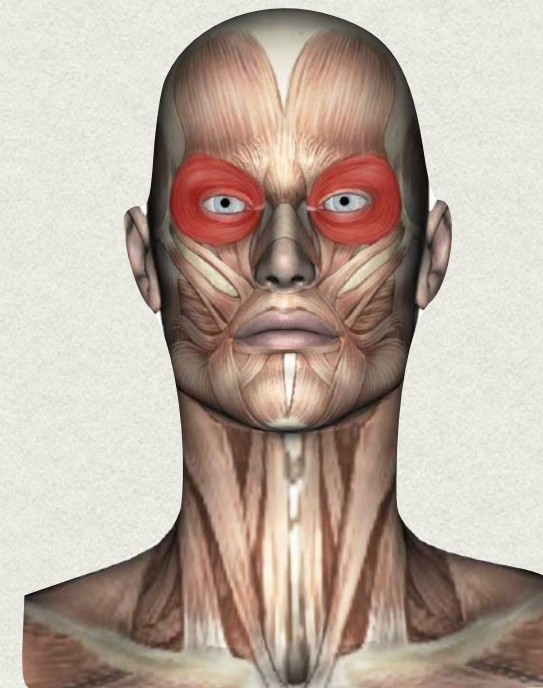
hrůza

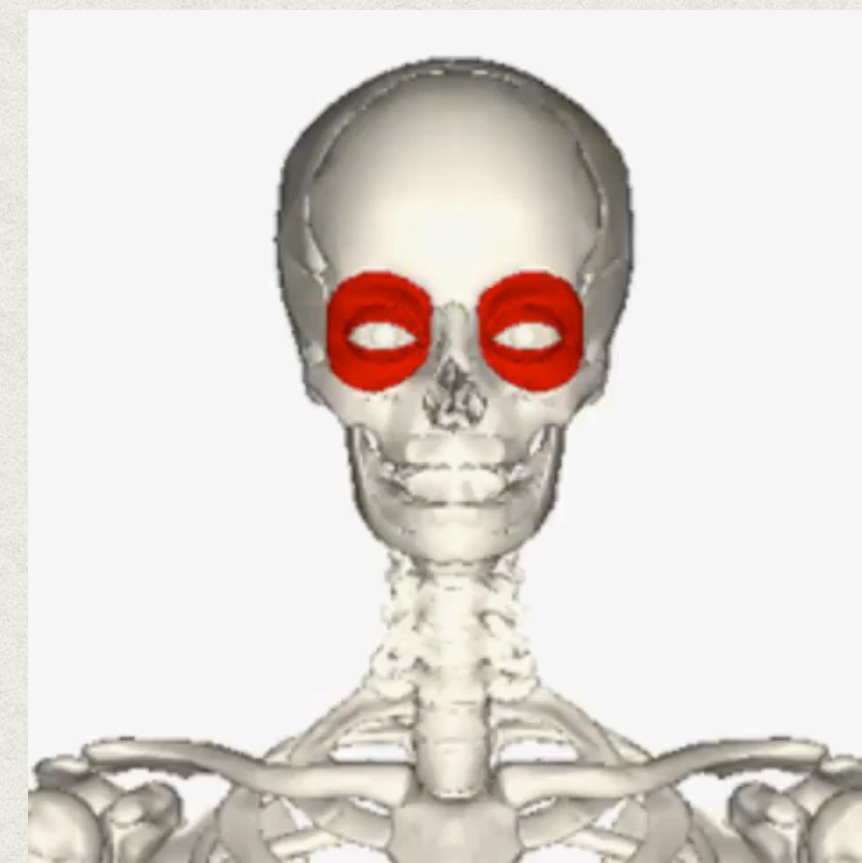
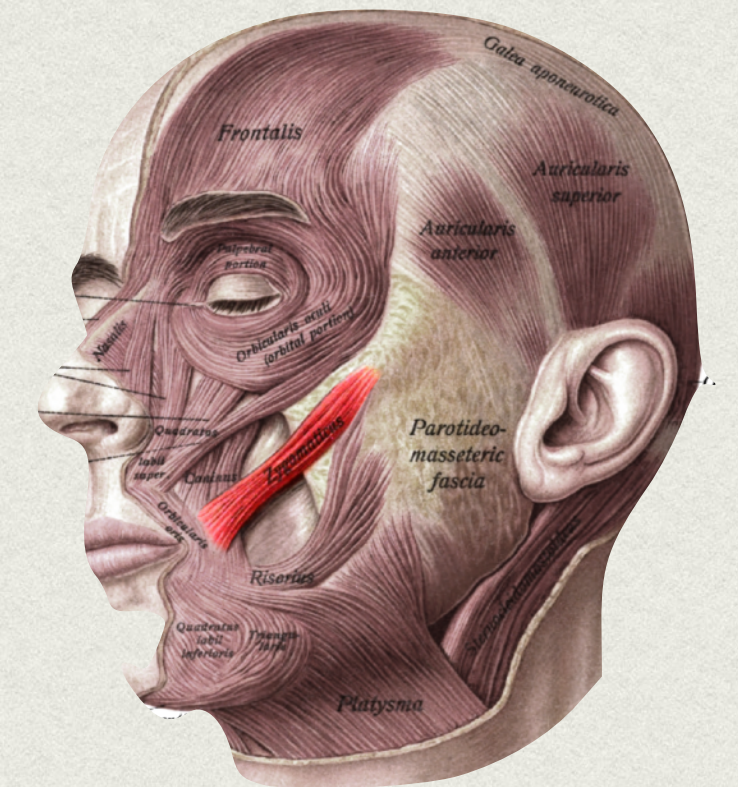

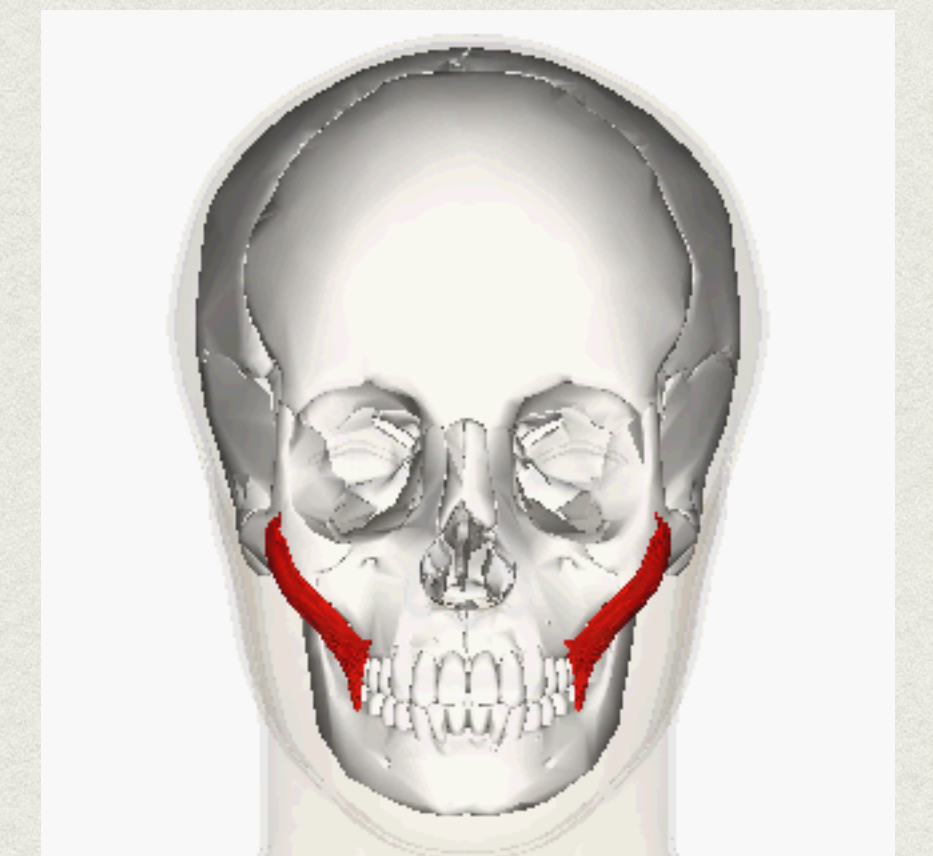
Guillaume-Benjamin-Amand Duchenne (de Boulogne)
(1806 - 1875)

Duchenneův
úsměv

orbicularis oculi

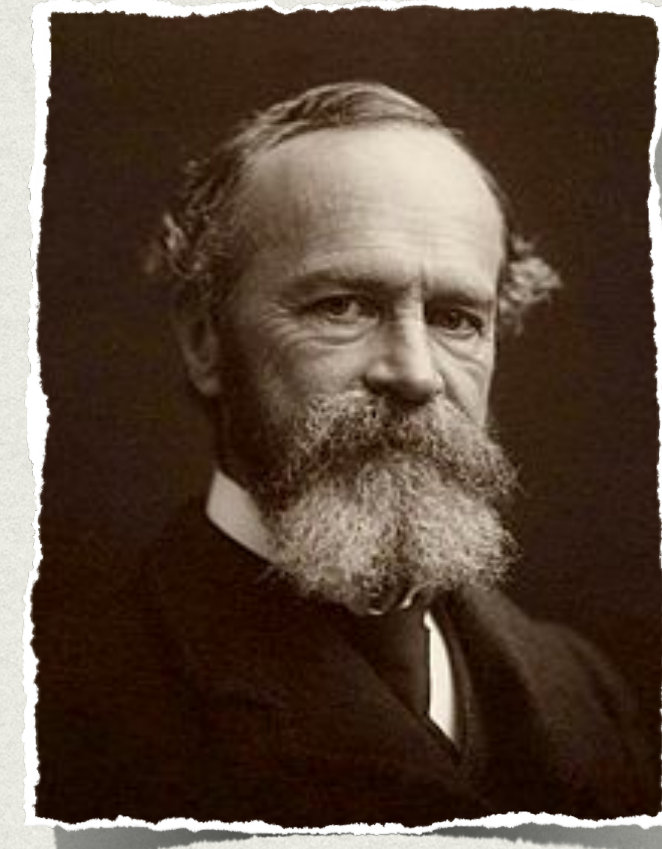

zygomaticus major

JAMES-LANGEOVA TEORIE EMOCÍ

William James (1842 - 1910)

/v roce 1884/

Carl Georg Lange (1834 - 1900)

/v roce 1885/

JAMES-LANGEOVA TEORIE EMOCÍ

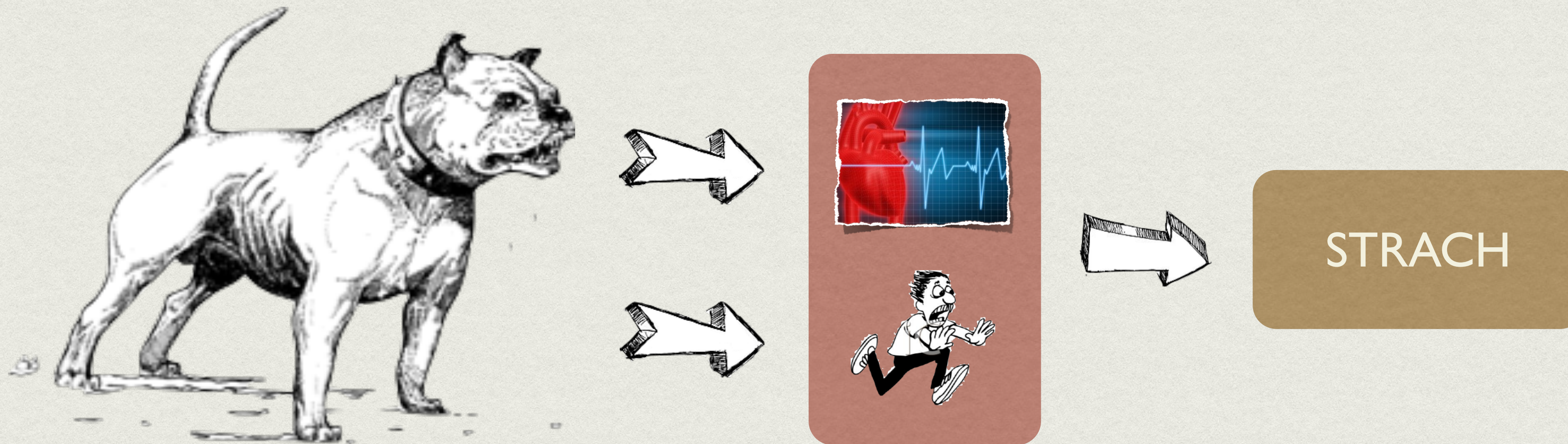
“Tělesné změny bezprostředně navazují na vnímání vzrušujících událostí a ... naše pociťování výskytu těchto tělesných změn je emoce. Zdravý rozum říká, že nemáme-li štěstí, jsme smutní a pláčeme; potkáme-li medvěda, bojíme se a utíkáme... Hypotéza, kterou tady obhajují, říká, že toto pořadí je nesprávné ... Mnohem rozumnější je tvrzení, že cítíme lítost, protože pláčeme; zlobíme se, protože do něčeho bušíme a bojíme se, protože se třeseme.

W. James

JAMES-LANGEOVA TEORIE EMOCÍ

Podnět vyvolávající emoci vede přímo k fyziologickým změnám a chování a tyto události teprve vyvolají prožitek emoce.

JAMES-LANGEOVA TEORIE EMOCÍ

KRITIKA

- Zvířata s přetátými nervovými drahami si uchovala normální emoční reakce.
- Fyziologická odezva u různých emocí si je velmi podobná, člověk tak nedokáže rozlišit emoce pouze na základě sensorických údajů (strach a vztek).
- Vnitřní orgány reagují na činnost ANS poměrně pomalu, okamžitá reakce na specifická podnět by nebyla možná.
- Uměle vyvolané fyziologické vzrušení (injekce adrenalinu) vede k pocítění tělesné excitace (*arousal*), leč subjekt neprožívá konkrétní emoci.

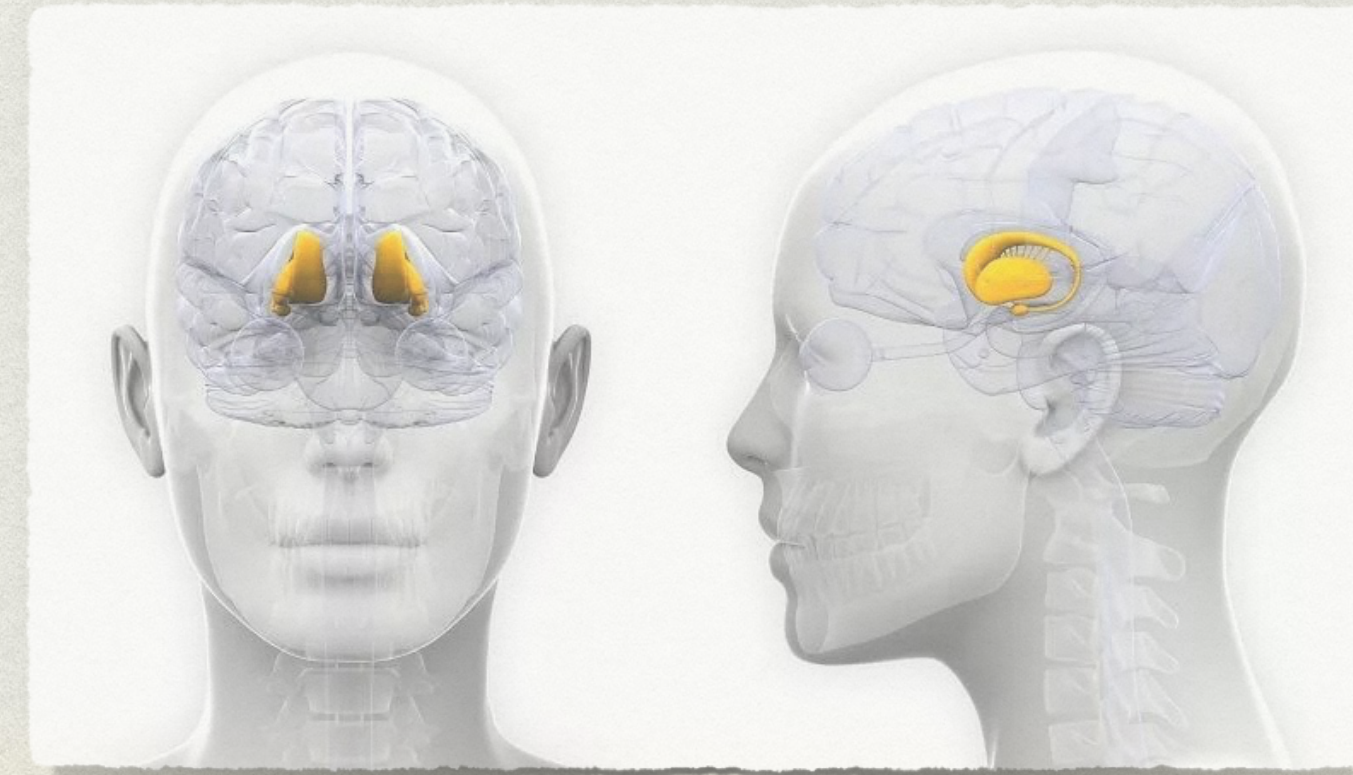
Walter Cannon
(1871-1945)

CANNON-BARDOVA TEORIE EMOCÍ

V roce 1925 zformuloval vlastní teorii, kterou později doplnil jeho student Philip Bard.

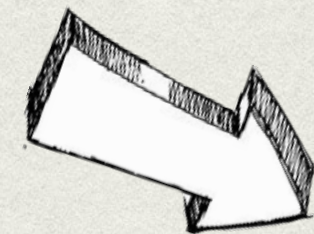
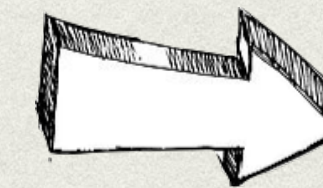
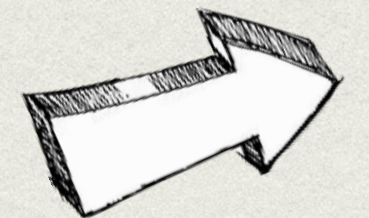
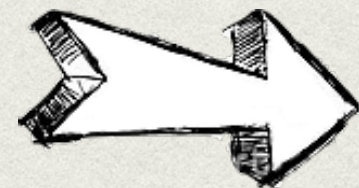
Podnět vyvolávající emoci aktivuje thalamus, který vysílá signály současně

- do mozkové kůry, což vede k prožitku emoce,
- do vnitřních orgánů, což vede k fyziologické aktivaci
- do kosterních svalů a vyvolá tak chování.

Philip Bard
(1898-1977)

CANNON-BARDOVA TEORIE EMOCÍ NEBOLI TALAMICKÁ TEORIE EMOCÍ

STRACH

HPR

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ

Schachterova a Singerova 2-faktorová teorie

Máme prožitek emoce, pokud jsou přítomny
2 faktory: cítíme fyziologickou aktivaci a
interpretujeme ji jako určitou emoci na základě
situace, ve které se právě nacházíme.

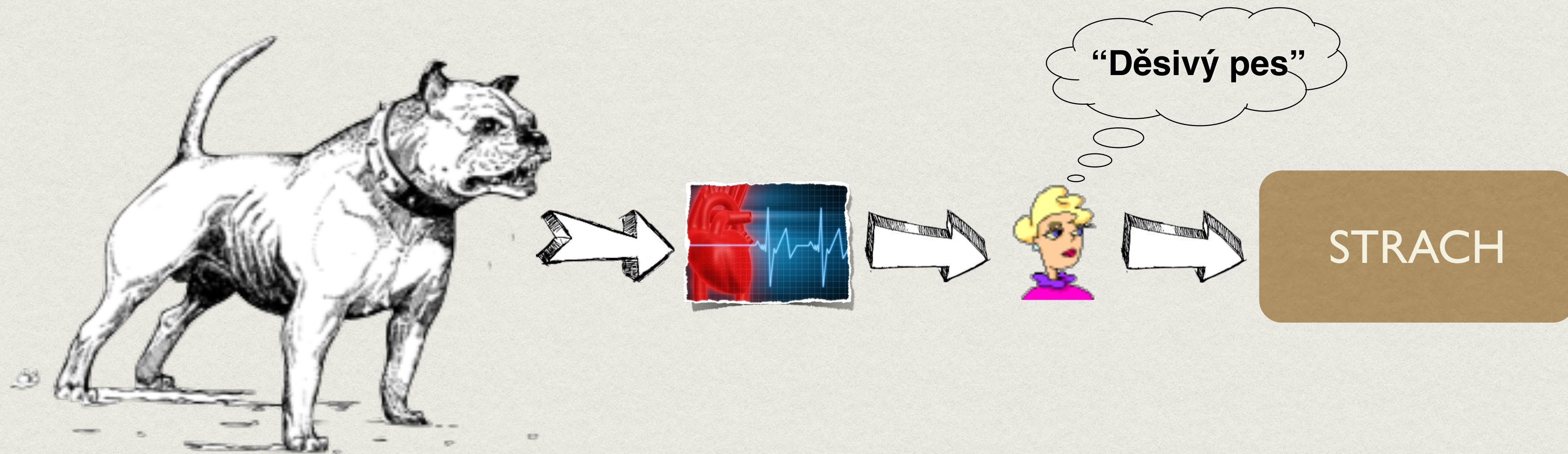

Stanley Schachter
(1922-1997)

Jerome E. Singer
(1934-2010)

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ - EXPERIMENT

“Zkoumané osoby se účastní pokusu se zrakovým vnímáním.”

První nezávislá proměnná: **úroveň fyziologické aktivace**

Dostanou injekci látky označované jako “SUPROXIN”, což je dle vysvětlení vitamín zlepšující vidění (ve skutečnosti se jedná o adrenalin nebo solný roztok).

Během chvíle evokuje fyziologickou excitaci - zejména bušení srdce, pocení dlaní, nepravidelné dýchání, třes rukou a zčervenání tváří.

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ - EXPERIMENT

Druhá nezávislá proměnná: **informace o účincích injekce**

- skupina správně informovaných - *vedlejší účinky bušení srdce ...*
- skupina dezinformovaných - *vedlejší účinky strnulost a svědění*
- skupina neinformovaných - *žádné informace*

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ - EXPERIMENT

Třetí nezávislá proměnná: **situační podmínky**

pomocník experimentátora představený jako “další pokusná osoba”

- **euforické** podmínky - *vedeni k označení fyziologických změn jako štěstí ...*
- **dysforické** podmínky - *vedeni k označení fyziologických změn jako hněv ....*

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ - EXPERIMENT

Všechny zkoumané osoby pak popisovali svůj citový stav.

Výsledky:

- Největší účinek u skupiny *dezinformovaných* osob a to jak v euforických, tak dysforických podmínkách.
- U skupiny *neinformovaných* osob byl vliv situace jen o málo menší než u dezinformovaných.
- U správně informovaných osob došlo jen k velmi malému ovlivnění jejich nálady v souladu s chováním spolupracovníka.

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ - EXPERIMENT

- Výsledky nebyly tak jasné, jak doufali experimentátoři.
- Injekce adrenalinu nevedla ke zvýšení intenzity emocionálního stavu.
- Mezi ZO, které dostali injekci adrenalinu resp. fyziologického roztoku nebyl v podstatě rozdíl.
- Výsledky lze tedy vysvětlit i “nakažlivostí” citových prožitků v kombinaci s kognitivní interpretací příčin fyziologické aktivace.

SCHACHTER - SINGEROVA TEORIE EMOCÍ - EXPERIMENT

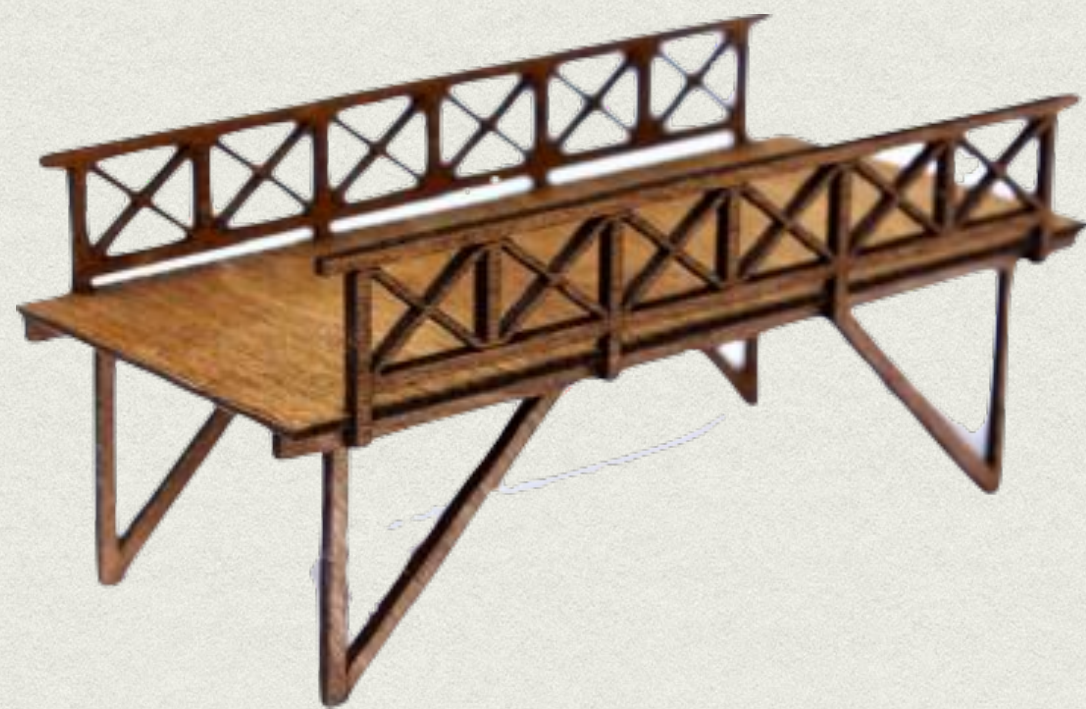
Kritika experimentu:

- Při replikačních pokusech se nepodařilo dosáhnout stejných výsledků (při adrenalinové excitaci spíše negativní pocity).
- Z výzkumu byli vyloučeni jedinci se slabou reakcí na adrenalin.
- Nebyla sledována výchozí nálada osob před experimentem.
- Problematika etiky výzkumu ...

EXPERIMENT

D. DUTTONA & A. ARONA

- vzorek: muži 18 - 35
- úkol: přejít po mostě
  - dřevěný 3m široký
  - 1.5 široký, 140m dlouhý, 70m vysoko
- atraktivní asistentka požádala o několik odpovědí a vytvoření příběhu k dvojznačnému obrázku ženy (TAT)
- telefonní kontakt

Výsledek: signifikantně více výroků se sexuálním obsahem a tel. kontakt ...

KOGNITIVNÍ TEORIE EMOCÍ

Kognitivní teorie emocí hledají odpověď na otázku, zda myšlení (resp. řeč) ovlivňuje citové prožívání.

K rozvoji těchto teorií významně přispěla M. Arnoldová, podle které se na vzniku citových prožitků podílí kognitivní interpretace smyslových podnětů přicházejících do mozkové kůry. Emoce chápe jako **pocitovanou tendenci k akci**.

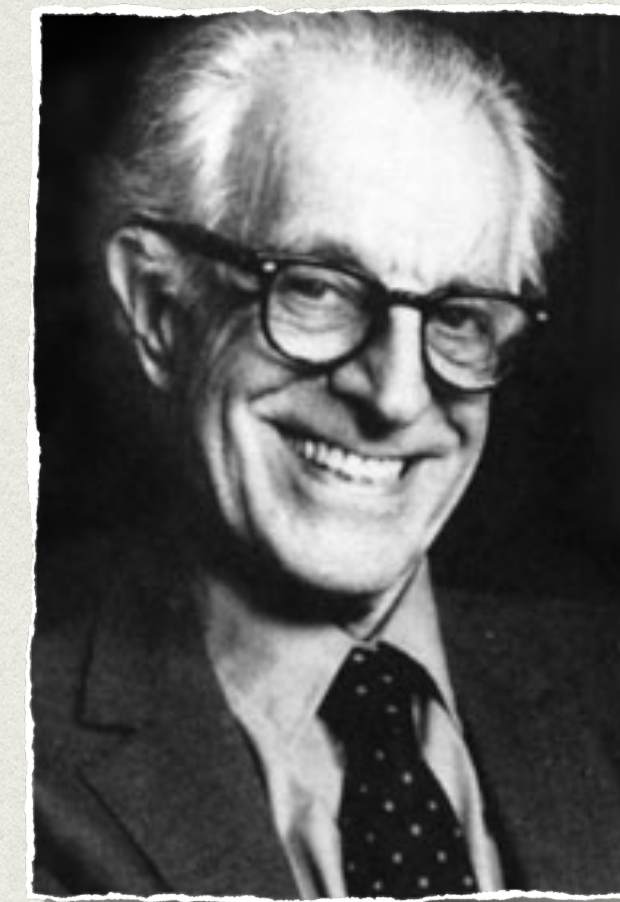
- 1. Lze určit kognitivní procesy, které zprostředkovávají spojení vnějších událostí a naší emoční odpovědi?**
- 2. Jsou kognice předpokladem pro vznik emocí, či nikoliv?**

ABC TEORIE ALBERTA ELLISE

A - activating events (aktivující události)

B - beliefs (systém postojů a přesvědčení)

C - consequences (emoční důsledky)

Albert Ellis
(1913-2007)

“Člověka neznepokojují věci samy o sobě, ale jeho mínění o nich”

Epiktetos

Co tím myslíte, že nedokážete žít bez lásky? – To je blbost. Láska se v životě vyskytuje vzácně, a když budete kňourat nad její zcela normální absencí, způsobujete si tu depresi sám. Tím neustálým „měl bych“ se jen trápíte. Přestaňte s tím!

Albert Ellise

LAZARUSOVA KOGNITIVNÍ TEORIE

Na základě „kognitivního zhodnocení“ se rozhodneme, zda je situace pozitivní, negativní nebo neutrální.

Pozitivní a negativní zhodnocení vyvolá jak fyziologickou aktivaci, tak prožitek emoce.

Richard
Lazarus
(1922-2002)

LAZARUSOVA KOGNITIVNÍ TEORIE

Emoční vzrušení vzniká na základě subjektivního posouzení významu vnějších podnětů. A to ve dvou etapách:

1. Rychlé primární hodnocení: Jsou položeny otázky typu:

Je všechno v pořádku? nebo Jsem v potížích?

Výsledkem může být hodnocení: pozitivní, negativní, neutrální.

Na primární hodnocení navazují **vyrovnávací, zvládací strategie** (coping).

2. Sekundární hodnocení: volba konkrétních postupů jak situaci zvládnout, anticipace vývoje při použití vybraných strategií. Vznikají specifické emoce.

LAZARUSOVA KOGNITIVNÍ TEORIE EXPERIMENT

Univerzitní studenti sledují videonahrávku antropologického filmu s krvavými detaily iniciačního rituálu dospívajících chlapců (obřízka)

U všech osob je zaznamenávána tepová frekvence a el. vodivost kůže

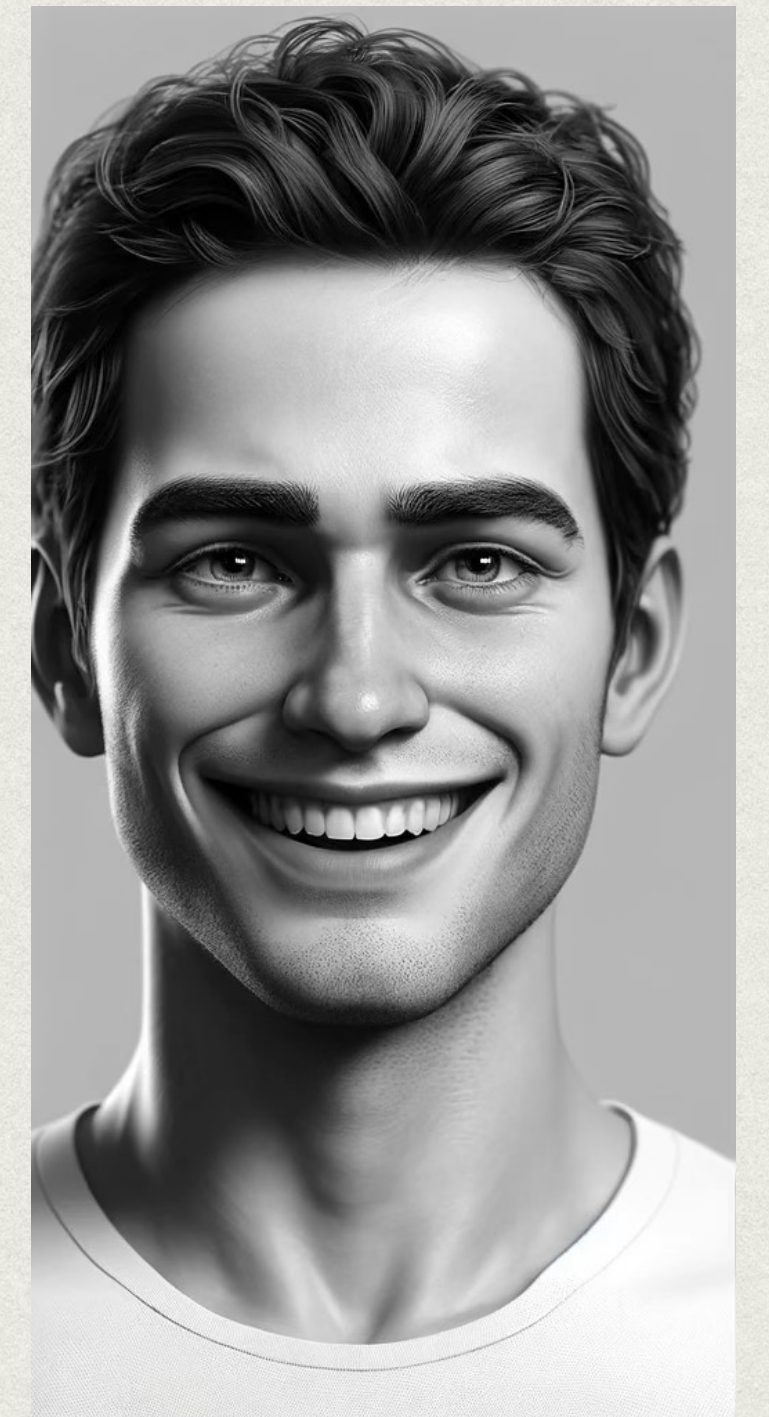
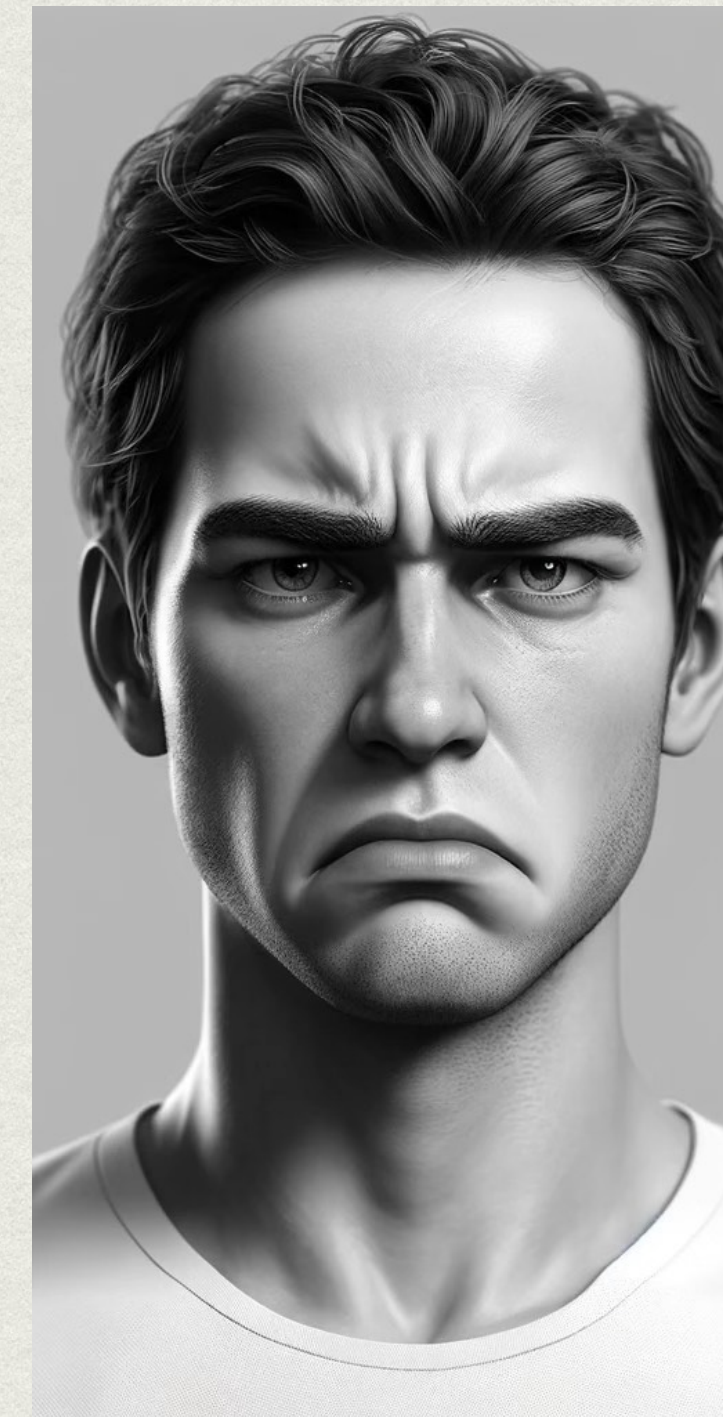
- První skupina - bez slovního doprovodu
- Druhá skupina - zdůraznění bolesti a utrpení chlapců
- Třetí skupina - výklad je zaměřen na snížení dojmu bolestivosti obřízky
- Čtvrtá skupina - s intelektuálním výkladem důležitost těchto rituálů

Výsledky dle očekávání - nejvyšší fyziologická aktivace je u skupiny 2.

HYPOTÉZA ZPĚTNÉ VAZBY Z VÝRAZU TVÁŘE

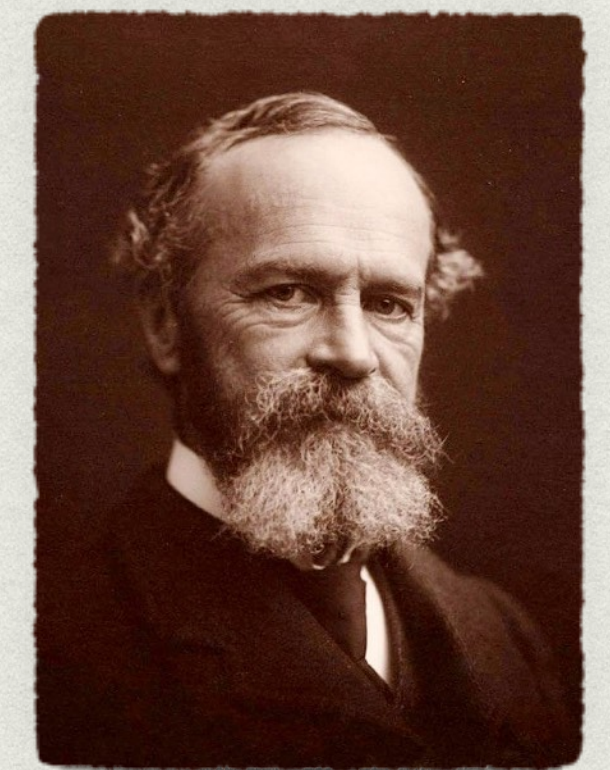
Svaly tváře vysílají signály do mozku, který identifikuje emoci, kterou prožíváme a zároveň zintenzivní tento prožitek.

Pohyb obličeje tak může ovlivnit emocionální zážitek.

HYPOTÉZA ZPĚTNÉ VAZBY Z VÝRAZU TVÁŘE

- Volné projevení emocí navenek tyto emoce umocňuje. Naopak potlačení vnějších projevů emocí naše emoce zmírňuje. Dokonce dokážeme emoce v mysli vyvolat jejich předstíráním.
- Odmítněme projevit vášně a ony se vytratí.

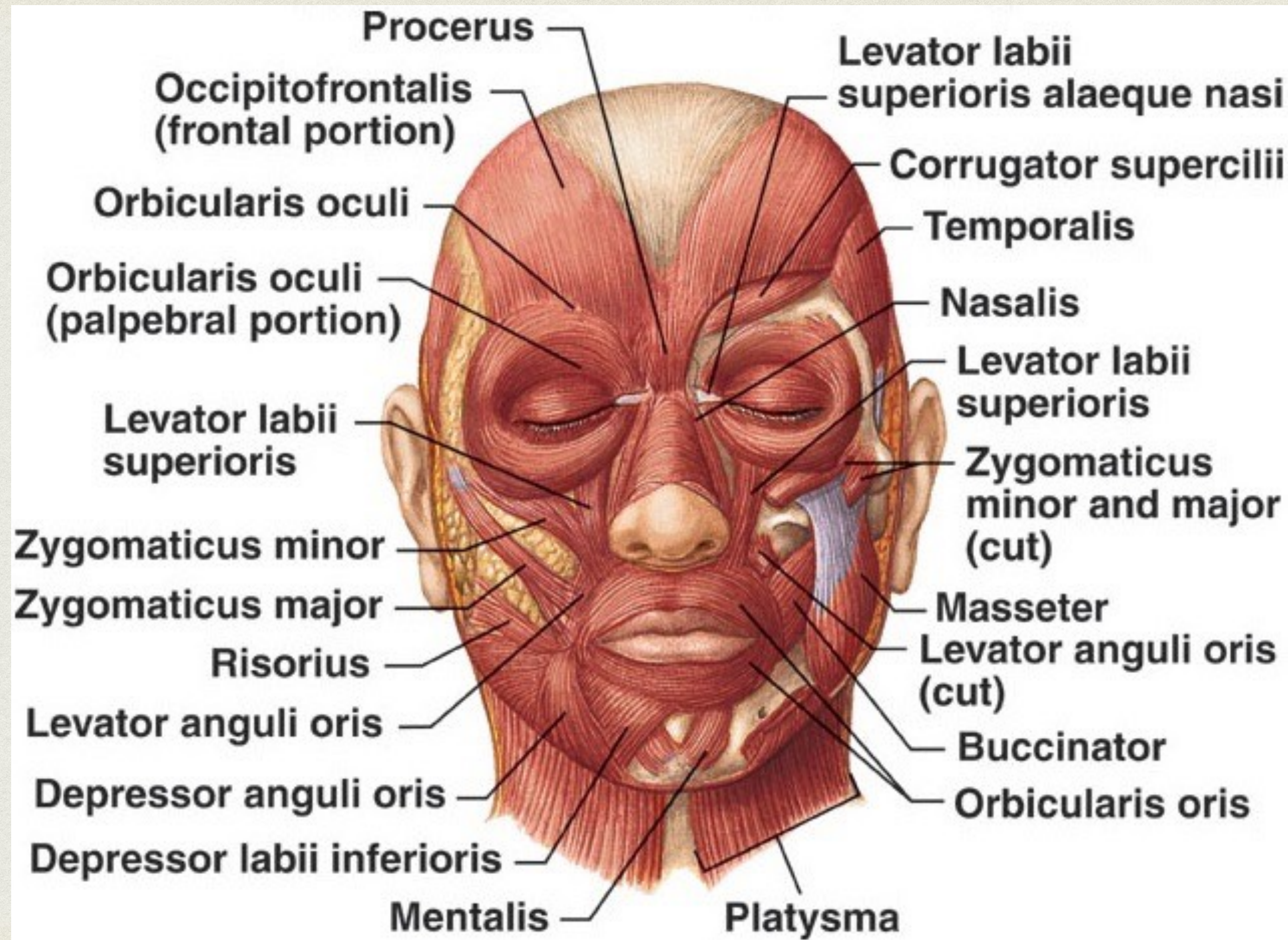
INHIBITING AND FACILITATING CONDITIONS OF THE HUMAN SMILE: A NONOBTRUSIVE TEST OF THE FACIAL FEEDBACK HYPOTHESIS.

STRACK F, MARTIN LL, STEPPER S.

- Jak zvládnou metodologický problém?
- Krycí příběh - obtížnost uchopení bez použití rukou.
- Držení pera ústy kdy se aktivují vymezené svalové skupiny.
- Vyplnění dotazníku v této "poloze".
- Cílový úkol testu - hodnocení "zábavné" kresby.

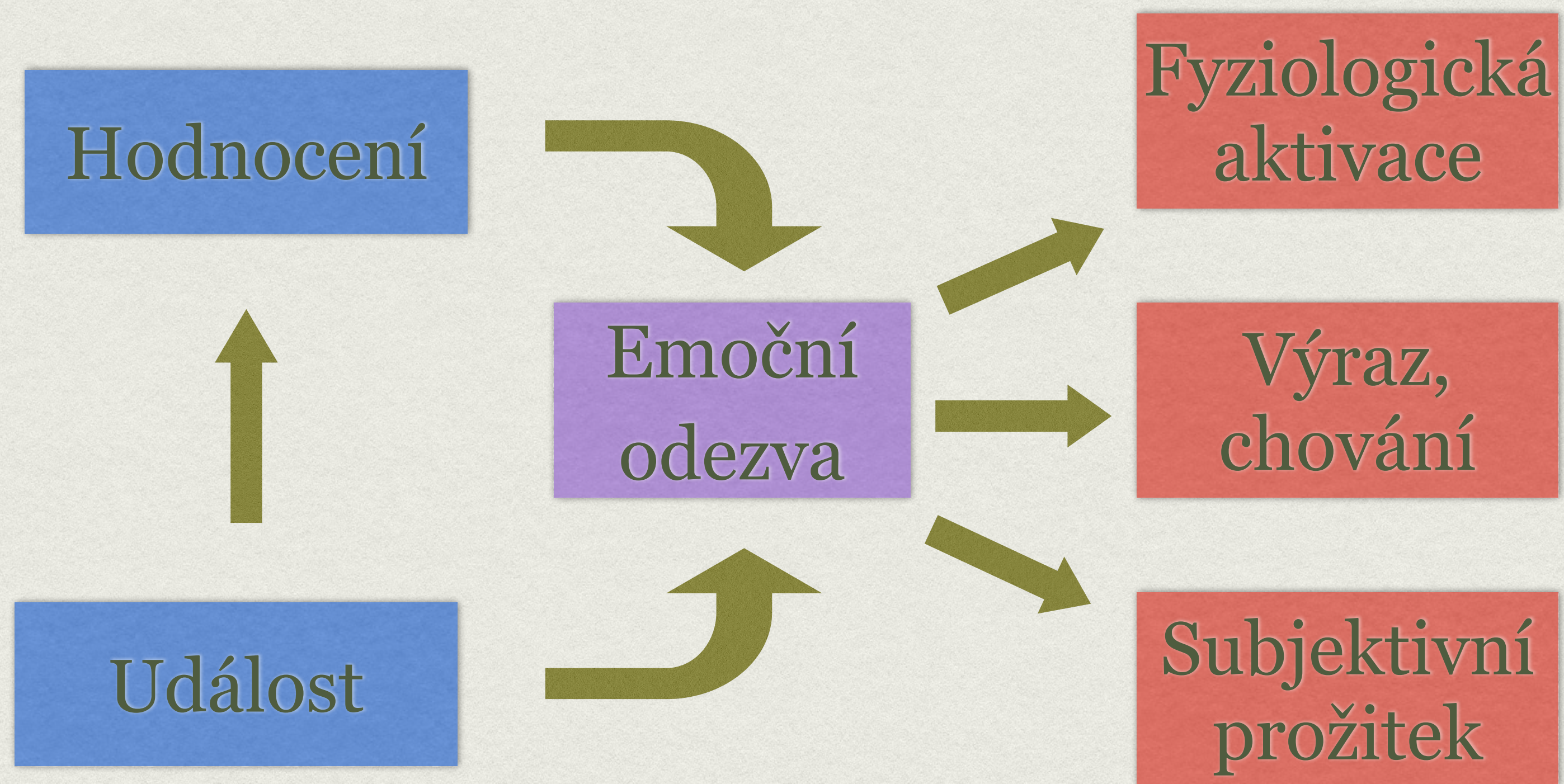
BOTULOTOXIN

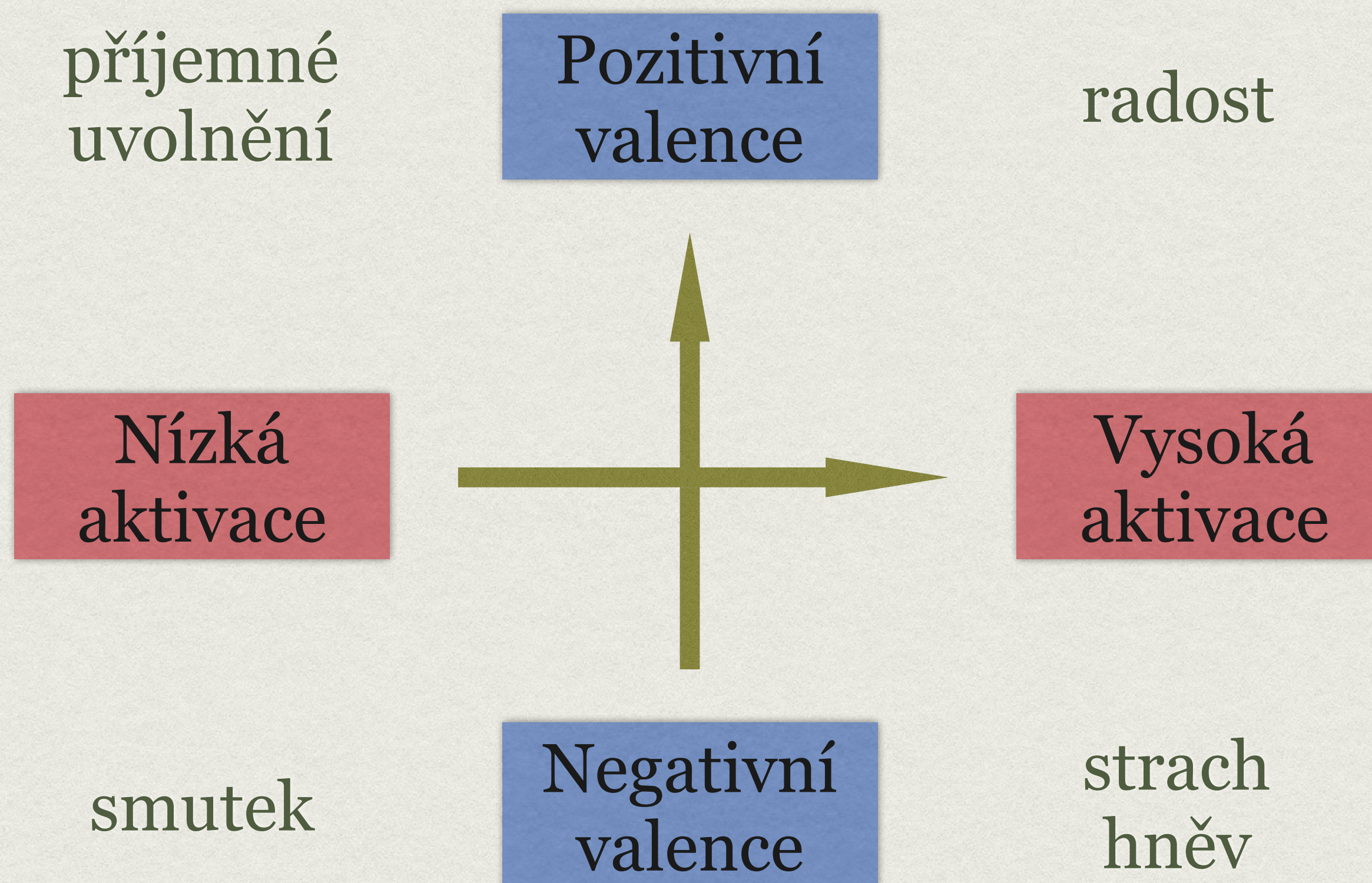
TEORIE EMOCÍ

- SOUČASNÉ NÁZORY:
  - EMOCE A KOGNICE JSOU PROPOJENY, ALE NE VŽDY JE K VYVOLÁNÍ EMOCE POTŘEBA VNĚJŠÍ PODNĚT
  - KOGNICE MŮŽE PŘEDCHÁZET A VYVOLÁVAT EMOCE
  - EMOCE SE ALE MOHOU OBJEVIT I BEZ KOGNITIVNÍHO HODNOCENÍ (NAPŘ. FOBIE)

DVĚ CESTY K EMOCI

DVĚ DIMENZE EMOCÍ

Zoofobie-strach z některých druhů zvířat

agrizoofobie – strach z divokých zvířat

ailurofobie (felinofobia) – strach z koček

arachnofobie – strach z pavouků

batrachofobie – strach z žab

entomofobie – strach z hmyzu

equinofobie – strach z koní

helmintofobie – strach z brouků

kynofobie – strach ze psů

ofidofobie – strach z hadů

ornitofobie nebo **avizofobie** – strach z ptáků

reptilliofobie – strach z plazů

rodentofobie – strach z hlodavců

galeofobie – strach ze žraloků

Fobie týkající se životního prostředí

aerofobie – strach ze vzduchu (vítr, průvan, silný proud vzduchu)

antofobie – strach z květin

arsonofobie – strach z ohně

blanchofobie – strach ze sněhu

brontofobie – strach z bouřky

hydrofobie – odpor k pití vody

mykofobie – odpor k houbám

ovofobie – strach z vajec

nyktofobie – strach ze tmy

akrofobie – strach z výšek

aquafobie – strach z vody

Fobie týkající se nemocí

aidsfobie – strach z nakažení virem HIV

akarofobie – strach z roztočů, obzvláště z těch, kteří způsobují svědění

algofobie – strach z bolesti

amathofobie – strach z prachu

bakteriofobie – strach z bakterií

dysmorfofobie (DMF) – strach z deformace těla

emetofobie – strach ze zvracení

hemofobie – strach z krve (z pohledu na ni)

maniafobie (agateophobia, dementophobia) – strach z psychické nemoci, z šílenství

mizofobie – strach ze špíny

nozofobie – strach z nemoci

rytifobie – strach z vrásek

syfilidofobie – strach z onemocnění syfilis

tanatofobie – strach ze smrti (také ze všeho jehož následky by mohly končit smrtí)

tokofobie – strach z těhotenství a porodu

traumatofobie – strach ze zranění

trypanofobie – strach z injekcí

wenerofobie – strach z vnitřních nemocí

Fobie z různých cestovních prostředků

cyberfobie – strach z technických, mechanických prostředků

dromofobie – strach z cestování

amaxofobie – strach z řízení auta

aviofobie – strach z létání letadlem

nautofobie – strach z plavby lodí

siderodromofobie – strach z jízdy vlakem

gefyrofobie – strach z mostů, přecházení mostu

basifobie – strach z chození

stasifobie – strach ze stání

Jiné fobie (z předmětů a jiných podivuhodných věcí...)

aichmofobie – strach z ostrých předmětů

aulofobie – strach z hudebních nástrojů

hytewafobie – strach z vůní

pekkatofobie – strach ze spáchání hříchu

triskaidekafobie – strach z čísla 13

heksakosjoiheksekontaheksafobie – strach z čísla 666

genufobie – strach z kolen

pupafobie – strach z panenek

coulrofobie – strach z klaunů

666

Fobie z osob a pocitů, které by ve vás mohly vyvolat

gamofobie – strach z uzavření manželství

homofobie – strach z homosexuálů

xenofobie – strach z cizích lidí

nekrofobie – strach z mrtvých

gimnofobie – strach z nahoty

sexofobie – strach z opačného pohlaví

androfobie – strach z mužů

gynofobie – strach z žen

kaligynefobie – strach z krásných žen

transfobie – strach z osob převlečených za osobu opačného pohlaví

(nepřátelský postoj k transgenderovým a transsexuálním lidem)

pedofobie – strach z dětí

kleptofobie – strach z okradení

koitofobie – strach ze sexuálního styku

iatrofobie – strach z návštěv u lékaře

odontofobie – strach ze zubaře

Fobie z různých míst

glassofobie – strach z vystoupení na veřejných místech

hypsofobie – strach ze spadnutí do propasti

klaustrofobie – strach z uzavřených prostorů

tafefobie – strach z pohřbení zaživa

technofobie – strach z techniky

agorafobie – strach z otevřených prostorů (louka, tělocvična, hala...)

